AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

www.jard.edu.pl DOI: 10.17306/JARD.2015.75

Journal of Agribusiness and Rural Development

pISSN 1899-5241
eISSN 1899-5772

4(38) 2015, 717–723

ZMIANY W UPRAWACH POMIDORÓW DO PRZETWÓRSTWA W POLSCE W KONTEKŚCIE MECHANIZMU WSPÓLNEJ ORGANIZACJI RYNKU OWOCÓW I WARZYW UNII EUROPEJSKIEJ

Sylwia Kierczyńska✉

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Abstrakt. Jednym z mechanizmów Wspólnej Organizacji Rynku Owoców i Warzyw Unii Europejskiej jest system wsparcia finansowego dla producentów pomidorów do przetwórstwa. Celem pracy było przedstawienie regulacji dotyczących dopłat do pomidorów gruntowych do przetwórstwa oraz zmian w produkcji tego gatunku w Polsce po wstąpieniu do Unii Europejskiej. Analizie poddano wielkość produkcji oraz powierzchnię uprawy pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych w Polsce na tle pomocy możliwej do uzyskania oraz otrzymanej przez polskich producentów. W latach 2004–2007, gdy obowiązywał system dopłat do produkcji pomidorów, miał miejsce wzrost zarówno powierzchni uprawy, jak i zbiorów pomidorów gruntowych. Na wielkość produkcji pomidorów gruntowych wpływa wiele czynników, w tym także te o charakterze rynkowym, dlatego nie można jednoznacznie stwierdzić, że to dopłaty do pomidorów miały wpływ na wzrost powierzchni uprawy i wielkości produkcji, niemniej sam fakt istnienia wsparcia do produkcji pomidorów mógł podziałać stymulująco na rozwój branży, skupiając zainteresowanie producentów tym rodzajem produkcji. Ponadto wzrosła liczba grup i organizacji producentów pomidorów do przetwórstwa, dlatego można sądzić, iż wzrost ten spowodowało między innymi uruchomienie instrumentu, ponieważ przynależność do grupy była warunkiem otrzymania wsparcia. Od 2008 roku płatności do pomidorów stały się płatnościami historycznymi, natomiast powierzchnia uprawy pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych w Polsce malała.

Słowa kluczowe: polityka rolna, dopłaty, pomidory gruntowe

WPROWADZENIE

Wraz z akcesją Polski do struktur Unii Europejskiej producenci owoców i warzyw zostali objęci mechanizmami Wspólnej Polityki Rolnej, w ramach której funkcjonuje Wspólna Organizacja Rynku Owoców i Warzyw (WOROiW).

Od czasu wprowadzenia w 1996 roku generalnych regulacji dotyczących funkcjonowania i wspierania rynku owoców i warzyw, WOROiW podlegała zmianom i obecnie, w przypadku pomidorów do przetwórstwa, ma na celu wspieranie dochodów producentów zamiast wspierania produkcji. Wsparcie dochodów producentów ma jednak związek z prowadzoną przez nich działalnością produkcyjną. Dlatego pojawia się pytanie – czy instrumenty wsparcia producentów owoców i warzyw, stosowane w ramach WOROiW, mogły implikować zmiany w wielkości produkcji oraz potencjale produkcyjnym (areale upraw).

Od momentu włączenia Polski do struktur unijnych o wsparcie finansowe mogli ubiegać się między innymi producenci pomidorów do przetwórstwa, dlatego celem pracy było przedstawienie regulacji dotyczących dopłat do pomidorów gruntowych do przetwórstwa, a także odpowiedź na pytanie, czy nastąpiły dostrzegalne zmiany w wielkości produkcji i areale upraw w okresie

✉dr inż. Sylwia Kierczyńska, Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw Agrobiznesu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 28, 62-637 Poznań, Poland, e-mail: kierczynska@up.poznan.pl

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

funkcjonowania mechanizmu wsparcia pomidorów do przetwórstwa w Polsce.

MATERIAŁ I METODY BADAWCZE

Praca obejmuje swoim zakresem lata od 2004 do 2013 i dotyczy jednego z mechanizmów WOROiW, który obowiązywał w Polsce od czasu wstąpienia kraju do UE. W pracy, na podstawie dostępnej literatury, omówiono regulacje dotyczące dopłat do pomidorów do przetwórstwa, zarówno aktualne, jak i te, które obowiązywały przed reformą rynku owoców i warzyw z 2008 roku. Analizie poddano wielkość produkcji oraz powierzchnię uprawy pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych w Polsce na tle pomocy możliwej do uzyskania oraz otrzymanej przez polskich producentów pomidorów gruntowych.

Dane liczbowe na temat wielkości produkcji oraz areału upraw dla każdego roku z okresu 2004–2013 pochodzą z publikacji GUS (2005–2014). Informacje na temat wsparcia producentów owoców i warzyw w latach 2004–2013 zaczerpnięto ze Sprawozdań ARiMR (ARiMR, 2008–2014). W pracy zastosowano metodę opisową.

REGULACJE WOROIW DOTYCZĄCE DOPŁAT DO POMIDORÓW DO PRZETWÓRSTWA

Wspólną Organizację Rynku Owoców i Warzyw Unii Europejskiej uregulowano w 1996 roku na mocy dwóch rozporządzeń: Rozporządzenia Rady (WE) nr 2200/96 z dnia 28 października 1996 roku, regulującego kwestie dotyczące świeżych owoców i warzyw oraz Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/96, zawierającego regulacje dla rynku przetworów owocowych i warzywnych. Przepisy dotyczące dopłat do pomidorów do przetwórstwa zawarte były w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/96 i na początku obejmowały „system pomocy produkcyjnej oparty na podpisywaniu umów gwarantujących regularne dostawy dla przemysłu w zamian za płacenie producentom ceny minimalnej, jaka była stosowana w przeszłości". W początkowym okresie dopłaty miały wzmocnić działanie organizacji producenckich, ponieważ mieli je otrzymywać producenci zrzeszeni w grupach producentów (GP) i organizacjach producentów (OP). Ponadto celem dopłat było zwiększenie koncentracji podaży oraz zapewnienie trwałych i terminowych dostaw surowca do przetwórstwa (FAMMU i FAPA, 2006, s. 13). Aby jednak, ze względu na zbyt dużą dostępność surowców i elastyczność potencjału przetwórczego, przyznawanie pomocy produkcyjnej nie prowadziło do znacznego wzrostu produkcji i trudności ze zbytem, ustanowiono ograniczenia odnośnie do przyznawania pomocy w postaci gwarantowanego systemu kwot. W systemie kwot, przy przyznawaniu pomocy produkcyjnej w odniesieniu do przetworów otrzymywanych z pomidorów, pomoc ograniczono do wolumenu przetworów odpowiadającego wadze 6 836 262 ton świeżych pomidorów i rozdzielono pomiędzy 5 krajów basenu Morza Śródziemnego: Włochy, Hiszpanię, Grecję, Francję i Portugalię. „Pomoc produkcyjną przyznano przetwórcom, którzy zapłacili producentom za ich surowce cenę nie niższą niż cena minimalna uzgodniona na podstawie umów między organizacjami producentów, uznanymi lub tymczasowo upoważnionymi (…) z jednej strony a przetwórcami z drugiej strony" (Rozporządzenie…, 1996).

Mechanizm kwotowy stosowany we wspólnotowym systemie pomocy w odniesieniu do przetwórstwa pomidorów, objęty rozporządzeniem (WE) nr 2201/96, usztywniał sektor, uniemożliwiając zakładom przemysłu przetwórczego szybkie dostosowanie się do popytu rynkowego (Rozporządzenie…, 2000; Evaluation…, 2006, s. 3). W celu poprawienia elastyczności sektora na mocy Rozporządzenia Rady (WE) nr 2699/2000 z dnia 4 grudnia 2000 roku system kwotowy zastąpiono systemem progów dla przetwórstwa połączonym z pomocą na następny rok gospodarczy, która była zmniejszana, jeżeli je przekroczono. Ustanowiono jednolity wspólnotowy próg wyrażony w tonach świeżych pomidorów przeznaczonych do przetworzenia (8 251 455 ton), w ramach którego wyznaczone zostały progi narodowe dla każdego z pięciu krajów – największych producentów pomidorów do przetwórstwa w UE (Grecja 1 211 241 t, Hiszpania 1 238 606 t, Francja 401 608 t, Włochy 4 350 000 t, Portugalia 1 050 000 t). Aby zapewnić większą odpowiedzialność podmiotów gospodarczych z państw członkowskich za przekroczenie progu, spowodowane tym zmniejszenie pomocy wspólnotowej miało być stosowane tylko w tych spośród państw członkowskich, w których próg został przekroczony (Rozporządzenie…, 2000). Ponadto na mocy Rozporządzenia (2000), w celu wprowadzenia większej elastyczności w stosunkach handlowych pomiędzy organizacjami producentów a przetwórcami oraz dostosowania podaży do popytu konsumentów w rozsądnych cenach,

pomoc przyznawana organizacjom producentów, które dostarczały świeże produkty do przetworzenia, została ustalona w przeliczeniu na masę surowców, niezależnie od masy przetworzonego produktu; poza tym zaprzestano stosowania ceny minimalnej. System w takiej formie obowiązywał w UE do końca 2007 roku.

W związku z wejściem w życie reformy wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw (na bazie przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1182/2007), od 1 stycznia 2008 roku system pomocy finansowej z tytułu dostarczenia pomidorów do przetwórstwa został zmieniony (Wsparcie…, 2010, s. 33) i wprowadzono oddzielną płatność z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów). W związku z tym nastąpiło oddzielenie tej płatności od produkcji i powiązanie jej z systemem jednolitej płatności obszarowej. Dla krajów producentów pomidorów do przetwórstwa ustanowiono tzw. składowe pułapów krajowych, czyli kwoty wyrażone w mln euro, w granicach których państwa członkowskie mogły przyznawać oddzielną płatność z tytułu owoców i warzyw. Ustanowiono jednocześnie okresy przejściowe w odchodzeniu od dopłat do produkcji pomidorów do przetwórstwa i wcielaniu ich do systemu jednolitych płatności bezpośrednich. Okres przejściowy wynosił 4 lata i co najwyżej 50% składowej pułapu krajowego mogło być związane z produkcją. Kwota ta miała być rozdzielona między producentów pomidorów do przetwórstwa, którzy mieli kontrakt z zakładem przetwórczym. Pozostałe 50% wsparcia w okresie przejściowym miało być rozdysponowane pomiędzy tzw. producentów historycznych, którzy w okresie referencyjnym mieli podpisane kontrakty z zakładami przetwórczymi, bez obowiązku kontynuowania uprawy pomidorów gruntowych w przyszłości. Nowe kraje członkowskie (w tym Polska) miały natomiast możliwość rozdysponowania 100% wsparcia pomiędzy producentów historycznych, którzy nie mieli obowiązku kontynuowania uprawy pomidorów (FAMMU i FAPA, 2008, s. 5–6). Stawka płatności do pomidorów określana była corocznie, z uwzględnieniem przyznanej kwoty, dla masy netto pomidorów dopuszczonych do przetworzenia w roku referencyjnym oraz kursu wymiany euro (w Polsce) (Ustawa…, 2008, s. 2538). Płatność do pomidorów, jako element systemu płatności bezpośrednich, była stosowana do końca 2014 roku[1].

[1] Według http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/Platnosci-bezposrednie/Platnosci-bezposrednie-w-2014-roku, pobrano 23 lutego 2015.

DOPŁATY DO POMIDORÓW DO PRZETWÓRSTWA A UPRAWY POMIDORÓW GRUNTOWYCH W POLSCE

Polscy producenci, wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, zostali objęci systemem dopłat do pomidorów przeznaczonych do przetwórstwa. System ten wspierał wyłącznie producentów rolnych dostarczających pomidory do przetwórstwa za pośrednictwem grup lub organizacji producentów. Stawka jednostkowa pomocy finansowej wynosiła w roku gospodarczym 2004/2005 równowartość 34,50 euro/t i zgodnie z Traktatem Akcesyjnym Polsce przyznano limit masy pomidorów objętych pomocą finansową wynoszący 194 639 ton. Jak podaje Gburczyk (2005, s. 5), w roku 2004/2005 ze względu na gorsze zbiory pomidorów Polska wykorzystała limit w ¾, a dotacje podniosły ceny otrzymywane przez producentów około 20%, co przyczyniło się do zahamowania spadku powierzchni uprawy pomidorów gruntowych. Według tego autora część pomocy finansowej wypłacanej producentom przez ich organizacje została przechwycona przez zakłady przetwórcze, a grupy i organizacje producentów okazały się zbyt słabe, aby przeciwdziałać temu zjawisku, mimo że rynek pomidorów do przetwórstwa był jednym z najlepiej zorganizowanych w branży owocowo-warzywnej w Polsce, a udział skupu przez grupy i organizacje producentów przekraczał 70%.

W kolejnych latach gospodarczych, aż do 2007/2008 roku, stawka jednostkowa pomocy finansowej oraz limit masy pomidorów objętych pomocą finansową były analogiczne jak w roku 2004/2005. Uruchomienie instrumentu spowodowało znaczny wzrost liczby grup i organizacji producentów dostarczających pomidory do przetwórstwa (tab. 1), co – jak podaje Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – pozytywnie wpłynęło na stabilizację polskiego rynku owoców i warzyw (Wsparcie…, 2010, s. 33).

Od 2008 roku w Polsce, w miejsce pomocy finansowej z tytułu dostarczania pomidorów do przetwórstwa, wprowadzono oddzielną płatność z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów). Płatność do pomidorów przysługiwała rolnikowi, który spełniał warunki dla jednolitej płatności obszarowej i złożył wniosek o jej przyznanie, a ponadto w roku gospodarczym 2006/2007 (który wskazano jako referencyjny) dostarczył pomidory do przetworzenia, zgodnie ze świadectwami dostawy owoców i warzyw do przetwórstwa. Płatność do

Tabela 1. Pomoc finansowa z tytułu dostarczenia pomidorów do przetwórstwa w Polsce w latach 2004–2007
Table 1. Financial support for tomatoes for processing in Poland in 2004–2007

Wyszczególnienie Item	Rok gospodarczy – Crop year			
	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Liczba grup i organizacji producentów uczestniczących w systemie Number of producers groups and organizations involved in the system	21	25	26	28
Liczba zawartych umów o dostarczenie pomidorów do przetwórstwa Number of agreements on delivering tomatoes for processing	40	55	61	61
Liczba zatwierdzonych zakładów przetwórczych uczestniczących w systemie Number of processors engaged in the system	8	12	13	13
Łączna kwota pomocy wypłaconej grupom i organizacjom producentów (tys. zł) Total support paid to producers groups and organizations (thous. PLN)	22 243,1	29 569,2	23 332,0	24 662,9
Masa pomidorów dostarczonych do przetwórstwa (tys. t) Volume of tomatoes delivered to processing (thous. t)	146,1	213,8 *	171,4	188,1
Liczba producentów objętych wsparciem (tys.) Number of producers covered by the support (thous.)	2,2	ponad 2 more than 2	ponad 2 more than 2	prawie 1,8 almost 1.8

* Przekroczenie limitu objętego pomocą nie spowodowało redukcji stawek pomocy finansowej ze względu na niewykorzystany limit w poprzednim roku gospodarczym 2004/2005.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z: Wsparcie…, 2010, s. 33.
* Exceeding the limitation for support did not cause the reduction of rates of aid because of unused limit in the previous crop year 2004/2005.
Source: own study on the basis of: Wsparcie…, 2010, p. 33.

pomidorów przysługiwała do masy netto pomidorów dopuszczonych do przetworzenia (Oddzielna…, bez daty).

Od 2008 roku w Polsce wsparciem objętych było każdego roku niecałe dwa tysiące producentów (w roku referencyjnym były to ponad dwa tysiące – tab. 1), a deklarowana ilość surowca, ze względu na rok odniesienia, bliska była masie pomidorów dostarczonych do przetwórstwa w roku referencyjnym (tab. 2).

W okresie od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (i objęcia producentów mechanizmem dopłat do pomidorów do przetwórstwa) do 2007 roku można zauważyć zwiększanie powierzchni uprawy pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych w Polsce (rys. 1). W związku z tym można przypuszczać, że dopłaty do produkcji, obowiązujące od 2004 roku do końca 2007 roku, stymulowały produkcję pomidorów gruntowych, co było widoczne we wzroście powierzchni uprawy i miało swój wyraz również w zbiorach (rys. 2).

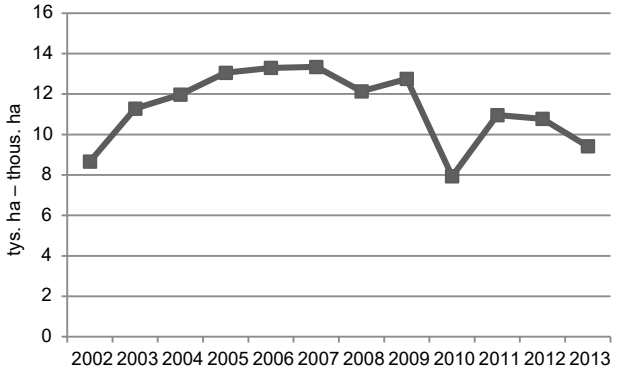

Rys. 1. Powierzchnia uprawy pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych w Polsce w latach 2002–2013
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2005–2013).
Fig. 1. Cultivation area of tomatoes in the family farms in Poland in 2002–2013.
Source: own study on the basis of GUS (2005–2013).

Tabela 2. Oddzielna płatność z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów) w Polsce w latach 2008–2013
Table 2. Payment for tomatoes for processing in Poland in 2008–2013

Wyszczególnienie Item	Rok gospodarczy – Crop year					
	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Liczba wniosków Number of applications	1 997	1 962	1 976	1 955	1 931	1 925
Ilość deklarowana (t) Declared amount (t)	168 360	168 256	170 226	168 712	168 131	168 223
Zrealizowane płatności (tys. zł) The payments carried out (thous. PLN)	22 558	28 332	26 711	29 230	27 236	27 722
Stawki płatności (zł/t) Rates of payments (PLN/t)	133,65	166,82	157,16	173,33	162,09	167,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań z działalności ARiMR za lata 2008–2014.
Source: own study on the basis of Reports on the activities of ARiMR for the 2008–2014.

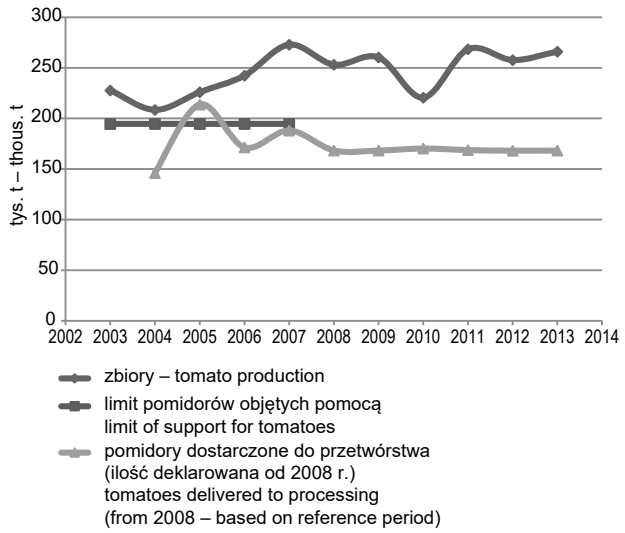

Rys. 2. Zbiory pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych w Polsce oraz ilość dostarczona do przetwórstwa (do 2007 r.) i określona na podstawie okresu referencyjnego (od 2008 r.)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2005–2013).
Fig. 2. Tomato production in the family farms in Poland and the amount of tomatoes delivered to processing (till 2007) and (from 2008) based on reference period
Source: own study on the basis of GUS (2005–2013).

Można zauważyć, że masa pomidorów dostarczonych do przetwórstwa w 2005 roku przekroczyła limit objęty pomocą finansową, natomiast w kolejnych latach go nie osiągnęła (mimo że zbiory w kraju, według danych GUS, były dużo wyższe od tego limitu), co może sugerować, że mechanizm ten nie funkcjonował prawidłowo.

Wraz z reformą WOROiW dopłaty zmieniły swój charakter i od 2008 roku przysługiwały tylko producentom produkującym pomidory w roku referencyjnym 2006/2007, nie dotyczyły natomiast bieżącej produkcji. W 2008 i późniejszych latach zmniejszyła się powierzchnia uprawy pomidorów gruntowych w gospodarstwach indywidualnych. Można przypuszczać, że w 2008 roku mogło to mieć związek ze zmianą mechanizmu wsparcia dla pomidorów do przetwórstwa – dopłaty otrzymywali producenci, którzy nie mieli obowiązku prowadzenia produkcji, zatem część z nich mogła podjąć inną działalność produkcyjną w miejsce uprawy pomidorów. Natomiast ograniczenie powierzchni upraw pomidorów gruntowych w 2010 roku wynikało z urealnienia areału upraw dokonanego przez GUS na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego. Dalsze zmniejszenie powierzchni uprawy pomidorów gruntowych w Polsce (lata 2011–2013) mogło być spowodowane także mniej sprzyjającymi warunkami rynkowymi, ponieważ bieżąca produkcja cały czas podlegała działaniu praw rynku, a ceny skupu pomidorów do przetwórstwa w latach 2011–2013 spadały (Rynek…, 2014, s. 33). Producenci pomidorów gruntowych, nieobjęci wsparciem z UE, mieli zatem gorsze warunki ekonomiczne niż ci, którzy byli objęci dofinansowaniem jako producenci historyczni.

Jak podaje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Projekt…, 2015, s. 11, 14, 18), wraz z nową

perspektywą finansową UE na lata 2015–2020 w ramach tzw. płatności związanych z produkcją funkcjonować będzie płatność do pomidorów. Celem płatności związanych z produkcją jest wsparcie sektorów, które mają szczególne znaczenie gospodarcze, środowiskowe lub społeczne i znajdują się w trudnej sytuacji. Przeprowadzone diagnozy wykazały, że w Polsce taka sytuacja dotyczy między innymi sektora pomidorów. Zgodnie z przepisami UE płatność ta nadal ma stanowić jedynie zachętę do utrzymania aktualnych poziomów produkcji w sektorze. Płatność do pomidorów będzie przysługiwała do powierzchni uprawy pomidorów, pod warunkiem, że rolnik zawarł tzw. umowę na uprawę (na zasadach kontraktacji). Szacowana stawka płatności w ramach systemu wsparcia bezpośredniego to dla wsparcia związanego z produkcją pomidorów 400 euro/ha (Projekt…, 2015, s. 11, 14, 18). W projekcie nie ma warunku przynależności producenta do GP lub OP, można zatem przypuszczać, że otrzymanie płatności przez producentów będzie zależało od zapotrzebowania na surowiec w zakładach przetwórczych, ponieważ tylko producenci, którzy podpiszą umowy na dostawy do przetwórstwa, będą mogli takie płatności otrzymać.

PODSUMOWANIE

W Polsce w latach 2004–2007, gdy obowiązywał system dopłat do produkcji pomidorów, odnotowano wzrost zarówno powierzchni uprawy, jak i zbiorów pomidorów gruntowych. Możliwość skorzystania z dofinansowania w ramach WOROiW przez producentów pomidorów do przetwórstwa działała stymulująco na rozwój branży, co miało swój wyraz chociażby we wzroście liczby organizacji producentów, ponieważ przynależność do GP lub OP była warunkiem otrzymania wsparcia. Przedstawione dane liczbowe nie pozwalają jednak na jednoznaczne stwierdzenie, że wsparcie było przyczyną dużych zmian w obszarze upraw. Na wielkość produkcji pomidorów gruntowych wpływa wiele czynników, w tym także te o charakterze rynkowym, niemniej sam fakt istnienia wsparcia do produkcji pomidorów mógł przyciągnąć zainteresowanie producentów tym rodzajem działalności. Producenci korzystali z dostępnych im instrumentów wspierania dochodów, ale raczej nie uzależniali od tego wsparcia swojej działalności produkcyjnej.

Od 2008 roku przestały obowiązywać dopłaty do masy surowca, a dofinansowanie zmieniło swój charakter i dotyczyło już tylko producentów historycznych, nie było natomiast związane z bieżącą produkcją pomidorów gruntowych. Powierzchnia uprawy zmniejszała się, a wielkość produkcji wahała na poziomie nieco ponad 250 tys. ton, co wskazuje na zwiększenie efektywności procesu produkcji (wzrost plonu z jednostki powierzchni). Zmniejszenie powierzchni uprawy mogło być spowodowane mniej sprzyjającymi warunkami ekonomicznymi prowadzenia produkcji pomidorów dla tych producentów, którzy nie byli objęci wsparciem, ale także podjęciem innej działalności w miejsce produkcji pomidorów przez producentów historycznych (którzy otrzymywali dopłaty).

Na lata 2015–2020 planowane jest utrzymanie dopłat do uprawy pomidorów do przetwórstwa i wypłacanie ich producentom w odniesieniu od powierzchni uprawy pomidorów gruntowych, w ramach systemu płatności bezpośrednich, pod warunkiem zawarcia umowy na uprawę. Związanie możliwości otrzymania dofinansowania z koniecznością zakontraktowania upraw sprawi, że przetwórstwo może przejąć część tych dopłat, dyskontując je w cenie surowca (jak to miało miejsce w początkowych latach funkcjonowania mechanizmu w Polsce). Ponadto, w przypadku problemów przetwórców ze zbytem przetworów gotowych, odczują to producenci surowca – nie tylko nie mając zbytu lub nie uzyskując satysfakcjonującej ceny za pomidory, ale także nie otrzymując dofinansowania swoich dochodów z UE, jeśli nie podpiszą umowy. Jest to zatem mechanizm rynkowy, ponieważ to rynek przetworów z pomidorów będzie pośrednio wpływał na otrzymywanie dopłat przez producentów surowca do przetwórstwa. W przypadku ograniczania produkcji przetworów z pomidorów w Polsce i zmniejszania zapotrzebowania na surowiec w przetwórstwie produkcja pomidorów do przetwórstwa również może być ograniczana, a producenci pomidorów gruntowych pozbawiani wsparcia finansowego.

LITERATURA

Evaluation on measures on processed tomatoes. Abridged summary. Agrosynergie (2006). Pobrano 25 marca 2015 z: http://ec.europa.eu/agriculture/evaluation/market-and--income-reports/index_en.htm.

Gburczyk, S. (2005). Wpływ interwencji rynkowej Unii Europejskiej na główne rynki rolne i żywnościowe w Polsce (z. 2). Warszawa: IERiGŻ-PIB.

Oddzielna płatność z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów) (bez daty). Pobrano 25 marca 2015 z: http://

www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/platnosci-bezposrednie/oddzielna-platnosc-z-tytulu-owocow-i-warzyw-platnosc-do-pomidorow.html.

GUS (2005–2014). Produkcja upraw rolnych i ogrodniczych. Warszawa: GUS.

Projekt systemu płatności bezpośrednich w latach 2015–2020 (2015). Warszawa: MRiRW. Pobrano 23 lutego 2015 z: http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/Platnosci-bezposrednie-w-latach-2015-2020.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1182/2007 z dnia 26 września 2007 roku (2007). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr L 273/1.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/96 z dnia 28 października 1996 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków przetworów owocowych i warzywnych (1996).

Rozporządzenie Rady (WE) NR 2699/2000 z dnia 4 grudnia 2000 r. (2000). Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich nr 03/t. 31.

FAMMU, FAPA (2012). Rynek owoców i warzyw oraz skrobi ziemniaczanej. FAMMU/FAPA.

FAMMU, FAPA (2008). Rynek owoców i warzyw. FAMMU/FAPA.

FAMMU, FAPA (2006). Rynek owoców i warzyw. FAMMU/FAPA.

Rynek owoców i warzyw. Stan i perspektywy. IERiGŻ-PIB, nr 44, czerwiec 2014 r.

ARiMR (2008–2014). Sprawozdania ARiMR za lata 2008–2014.

Ustawa z dnia 29 lutego 2008 r. o zmianie ustawy o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej oraz ustawy o opłacie skarbowej (2008). Dz.U. nr 44, poz. 262.

Wsparcie grup i organizacji producentów owoców i warzyw w latach 2004–2010 (2010). Biul. Inf. ARiMR, 9 (140), 27–33.

PRODUCTION OF TOMATOES FOR PROCESSING IN POLAND UNDER THE REGULATIONS OF COMMON MARKET ORGANIZATION OF FRUIT AND VEGETABLES IN THE EU

Summary. The support for the tomatoes' producers is one of the regulations of common market organization (CMO) for fruits and vegetables in the EU. The aim of this paper was to present the regulations on support for tomatoes processing and to analyse the changes in tomatoes production in Poland after the accession to EU. There was analysed the cultivation area and the production volume of tomatoes cultivated in family farms in Poland, on the background of the support received and the possibility od receiving it. The support for tomatoes production, available till the end of 2007, stimulated the tomatoes production – the cultivation area and the volume of tomatoes harvested – increased. The tomatoes' producers in Poland did not make the most of the available limits of support in 2004 and 2006. The positive effect of this regulation could be increasing the number of producers groups and organizations. After the reform of CMO for fruits and vegetables in 2008, the payments for tomatoes' producers historical payments and the support was not connected with the current production. The cultivation area of tomatoes decreased and the production did not increase.

Key words: agricultural policy, subsidies, tomatoes for processing

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 27.09.2015

Do cytowania – For citation

Kierczyńska, S. (2015). Zmiany w uprawach pomidorów do przetwórstwa w Polsce w kontekście mechanizmu Wspólnej Organizacji Rynku Owoców i Warzyw Unii Europejskiej. J. Agribus. Rural Dev., 4(38), 717–723. DOI: 10.17306/JARD.2015.75